

D. D.
DISSERTATIONIS THEOLOGICÆ
DE
EXPIATIONE
JESU CHRISTI
VICARIA,

PARTIS POSTERIORIS;]

Sect. I.

QUAM

Conf. Rev. Facult. Theol. In Reg. Acad. Aboënsi;

PRÆSIDE

Mag. JACOBO TENGSTRÖM,

S. S. Theol. Prof. Reg. & Ord.

Publicæ Disquisitioni Submittit

JOHANNES SALMENIUS,

V. D. M. Ostrobotniensis..

In Auditorio Majori die XV Novemb. MDCCXCIV.

Horis ante meridiem solitis.

ABOÆ,

Typis FRENCKELLIANIS,

§. VI.

Exposuimus jam breviter in priori opusculi hujus Theologici parte ea argumenta, quæ pro vicaria expiatione Christi ex scriptis V. Testamenti defumi solent; (§§. III. IV.) uti & ea, quæ de fine adventus & mortis suæ dulcissimus Salvator ipse, reconsentibus Euangelistis, commentatus est; (§. V.) quæ omnia ad doctrinam, quam in gravissimo hocce Religionis revelatæ capite tradendo defendit Ecclesia Lutherano Euangelica & explicandam & firmandam eximie facere supra demonstravimus. Exigit itaque constituti ordinis ratio, ut eadem brevitate ea porro examinemus testimonia, quæ de vi & effectu cruciatuum mortisque Christi ad salutem generi humano comparandam protulere viri mysteriis N. Testamenti accurate initiati, præceptisque & viva institutio- ne moribundi Expiatoris imbuti; quibus itaque arca- na regni cœlorum vel occultata vel falso tradita fu- isse haud fas est credere; (Marc. IV: II.) quibusque nil sanctius, nil jucundius unquam fuit, quam cruci-

fixi sui Magistri ex intima animi persuasione propo-
nere doctrinam & beneficia.

Docent quidem scripta N. Testamenti, tam Disci-
pulos quam reliquos Jesu amicos tantum non omnes
segniores primum hebetioresque fuisse ad mirabilia
benignissimi Numinis de salute lapsi generis humani
consilia intelligenda & amplectenda; præjudiciis nem-
pe & erroribus Gentis suæ de futuri Messiae rebus
gerendis mere civilibus, splendidaque & gloria in
orbem terrarum dominatione adeo detenti erant, ut
nec vaticinia Prophetarum, nec clariorem sæpiusque
sibi propositam disciplinam Christi capere, & in suos
usus convertere possent (a). Ut vero post mortem,
resurrectionem & abitum Christi, cœlitus saniora edo-
cti, mysteria crucis nosse & revereri didicerant, ea-
que tam ore quam scriptis, imo cum famæ, fortuna-
rum & vitæ suæ dispendio, per omnes gentes summo-
nisu ad mortem usque deprædicare studuerant, ea
quæ inde ab his temporibus de mortuo suo Salvato-
re commodisque ex morte sua in genus humanum
derivandis, tanta cum animi contentione & concor-
dibus adeo effatis testati sunt, ea demum tam immo-
ta fide digna nobis reputanda sunt, ut religioni nobis
merito ducamus ab eorum toties clarissime proposita
doctrina vel transversum unguem discedere.

Sed

(a) Cfr. Matth. XVI: 21. seqq; XVII: 22; XX: 21. Marc. IX: 31.
X: 35. seqq; Luc. XVIII: 31. seqq; Act. I: 6. &c.

Sed antequam ad Scriptorum horum Divinorum de fine & effectibus mortis Christi effata examinanda pedem promovemus, paucis in antecesum inquirere juvat in genuinum sensum testimonii celebratissimi, quod de Christo adhuc vivo munusque sibi divinitus demandatum ingressuro olim protulit ipsius nuncius Johannes Baptista: *ἰδε ὁ ἀμνός τῆς Θεοῦ, ὁ ἀρχων τῶν ἀμερτίαν τῆς κόστης.* Joh. I: 29. *Ecce Agnus Dei, qui tollit peccatum mundi,* quippe quod clare satiis innuit, jam primo huic N. Testamenti Doctori innotuisse salutiferum Dei t. o. m. consilium de peccatis generis humani morte Jesu Christi cruenta propediem expiandis. Erat nempe Johannes a Deo missus ad commonendos Judæos jam adesse exspectatisima Messiae tempora, huncque per tot secula & vaticinia annunciatum Salvatorem brevi apparitum ad salutem toti humano generi restituendam. Praeconem itaque divinitus missum atque edoctum fugere non potuit quis esset hic mortalium Servator, quibusque beneficiis miseris peccatores olim afficeret: quamobrem ipsum & *Filium Dei*, (quæ communis inter Judæos Messiae appellatio fuit,) expressis verbis salutat Joh. I: 34. & *Agnum Dei*, v. 29, 36, h. e. victimam a Deo quasi electam, Deo approbatam & gratissimam appellat (*b*), quæ scil. omnia mundi peccata

E 2

ta

(*b*) Sic Psalm. LI: 19. זְבַחֵי אֱלֹהִים *sacrificia Dei*, sunt ea quæ Deo placent, & Joh. VI: 29. ἔργον τῆς Θεοῦ, *opus Dei* s. actio Dei grata.

ta ita aboleret ac tolleret, ut salva sua justitia & sanctitate Deus hominibus ignoscere, eosque salutis æternæ participes reddere posset. Inter animalia sacrificiis Leviticis dicata, Agni plerumque mactari & offerri solebant ad poenas peccatorum averruncandas; & quoniam præter hæc innata huic animali mansuetudo & simplicitas dulcisissimi Salvatoris integrum, candidum pacisque studiofissimum animum optime exprimere viderentur, præeunte quasi Esaia Cap. LIII: 7. (quem locum Judæi unanimi sere consensu de Messia interpretari solebant,) ipsum *Agnum Dei* appellat, h. e. piacularē illam victimam, quæ se voluntaria morte Deo sponte offerret (c).

Tribui vero hoc nomen Christo respectu habito ad sacrificium illud cruentum, quo peccata mundi in cruce expiaturus esset, clarius adhuc patet ex additis verbis: ὁ ἀἷρων τῆς ἀμαρτίας τῆς κόσμου, in quibus facile agnoscas formulam ΛΥ ΚΩΣΤΑ Hebraeis usitatis simam non modo de victimis piacularibus, in quas a Judaicis Sacerdotibus peccata populi impositione manuum quasi transferebantur e. g. Lev. XVI: 21, 22, &c. verum etiam de hominibus, qui vel suorum delictorum justas poenas luebant, Gen. IV: 13. Lev. XX:

19

(c) Denominatione hæcce Salvatoris, in scriptis Johannis saepissime obvia, utitur etiam Petrus i Ep. I: 19. additis epithetis ἀμώμος καὶ ἀπίλης, ad consumatisimam ejus significandam sanctitatem & innocentiam.

) 31 ()

19 coll. XXIV: 15. Hes. XLIV: 10 &c. vel ob alięnam culpam pœna mulctabantur, Thren. V: 7. Hes. XVIII: 20 &c. Johannes itaque Hebraico assuetus dicendi generi, Judaicisque innutritus religiosis opinionibus de victimarum Leviticarum peccata expiandi vi, hanc locutionem ἀιρων τὴν αἰματίαν ad Christum alio sensu transferre non potuit, quam quo in vita communi illa uterentur reliqui ejus ævi homines, scilicet quod & Christus se piaculi loco pro hominibus Deo oblaturus, horum expiaret delicta, promeritaque peccatorum supplicia sua morte ab ipsis averteret. Mortem enim cruentam, eandemque victimæ innocentis, ad hominum delicta expianda requiri, vetus jam erat & constans non solum Judæorum, verum etiam omnium fere antiquarum gentium opinio, multiplici illo sacrificiorum apparatu animis adeo incultata & firmata, ut peccatorum expiationem sine sanguine ne possibilem quidem existimaverint: χωρίς αἱματευχοίας οὐ γίνεται ἀφούσις. Hebr. IX: 22.

Ponit hanc explicandi rationem extra omne dubium Apostolus Petrus i Ep. II: 24. de Christo assertens: τὰς αἱματίας ἡμῶν ἀυτός ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι ἀυτῷ ἐπὶ τῷ ξύλῳ, peccata nostra ipse sustulit corpore suo in lignum (s. patibulum;) quibus verbis clare satis significat modum, quo peccata nostra abstulerit, scil. cruciatibus suis & morte in cruce perpeſſis. Ef. LIII: 12 & Hebr. IX: 28 (d). Quamobrem & reli-

E 3 quis

(d) Cfr. F. C. Doederlein *Instit. Theol. Christiani* P. 2. pag. 361.
edit. 21.

quis N. Testamenti Scriptoribus solenne est peccatorum abolitionem nec emendationi suæ Religioni, nec virtutibus suis exiimis, neque auctis in universum sua opera virtutum studiis tribuere, cum eam ex cruentata & expiatoria Christi morte totam quantum repeatant (e).

In hoc vero gravissimo dogmate, quo præcipue excellit ea quam profitemur Religio, exponendo, nos scil. morti & expiationi Christi omnem nostram salutem & a peccatis liberationem debere, maxima locutionum varietate cum uti soleant Auctores sacri N. Testamenti, has ad certas quasi classes referre conabimur, quo sic de quoque genere separatim nostrum

(e) Patet hinc frustra omnino in eo adniti Socini assecelas, ut effato Johannis a nobis jamjam explicato, omnem expiationis Christi demonstrandi vim admant, phrasin $\deltaιρων τας αμαρτιας$ exponentes de peccatorum vi & dominio per Christum imminuto & sublato. Apponam e. g. quæ hanc in mentem profert A. A. Sykes in suo *Scripture Doctrine of Redemption &c.*, ex libri hujus versione Germanica p. 273: "Die Sünden der Welt tragen (hinnehmen) bedeutet hier nicht, sie ausföhnen, für dieselben opfern, und sie so auslöschen; (denn in dieser Bedeutung kommen diese Worte weder in dem alten, noch in dem neuen Teftament vor;) sondern ueberhaupt, die Sünden entfernen, sie uns unschädlich machen, es mag nun auf die oder diese weise geschehen. Da nun Christus den neuen Bund aiftete, kraft dessen unserer Sünden nicht mehr gedacht werden sollte, so hat er in diesem Sinne, und zwar in diesem Sinne allein, unsere Sünden getragen oder hingenommen. Dieser Ausdruck hat gar nichts auf die Opfer anspielendes," &c. Et quamvis ultro largiamur locutioni, de qua jam queritur, & eam notionem quam adversarii ipsi tribuunt, inesse posse e. g. I Joh. III: 5. &c. totus tamen contextus, uti & verba allata Petri, pro nostra interpretatione omnino faciunt.

strum qualemque eo accuratius interponere possumus judicium. Interdum enim verbis *propriis* immortalia ejus de genere humano merita deprædicant; interdum, & fere sæpius, ea variis imaginibus & *impropriis* loquendi formulis depingunt; quam docendi rationem haud taxabit vel aspernabitur, qui meminierit Hebræorum sermonem ad exprimendas res spirituales sensuumque exemptas imperio parum fuisse elaboratum, Scriptoresque ipsos plebejos, nulla scientiarum disciplina subactos, populari utentes dicendū genere, non potuisse non prioniores esse ad doctrinam in se sublimem & mentibus finitis intellectu difficilem, tropis variis atque imaginibus quasi explicandam & illustrandam; præsertim cum hoc scribendi modo vel maxime delectaretur illa ætas, omnesque istæ variæ effigies, modo rite adhibeantur & intelligantur, aptissimæ sint ad piam fructuosamque beneficiorum Christi mentibus hominum informandam notionem & memoriam (f).

Ad prius itaque genus dictorum N. Testamenti, sive quæ *verbis propriis* fines adventus & mortis Christi explicant, referendæ videntur.

a) illæ locutiones, quibus passim asseritur *Christum se pro nobis tradidisse, pro omnibus, pro peccatoribus*

(f) Cfr. quæ h. in I. bene disputat Cel. F. H. Heinrichs in IV. Excursu ad Epist. Pauli ad Hebræo, *de variis imaginibus, quibus Christi de hominibus servandis meritum exprimitur* p. 244. sqq.

ribus & pro peccatis passum mortuumque esse, e. g. Rom. V: 6. seqq. Cum adhuc miseri essemus, Christus statim tempore pro impiis mortuus est; quum enim vix quisquam pro infante moriatur, pro viro benefico fortassis aliquis mori sustineat, Deus suum erga nos amorem in eo testatus est, quod cum adhuc peccatores essemus, pro nobis Christus mortuus sit. --- Gal. I: 4. Dedidit se ipsum pro peccatis nostris, quo nos a praesentis seculi malis (s. vitiis) eriperet. --- 1 Cor. XV: 3. Christus pro peccatis nostris mortuus est secundum Scripturas. --- 2. Cor. V: 14, 15. Si unus pro omnibus mortuus est, hinc omnes mortui sunt; ideoque pro omnibus mortuus est, ut jam non sibi ipsis vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus & exsuscitatus est. --- Eph. V: 2. Tradidit se ipsum pro nobis fertum hostiamque Deo. --- Tit. II: 14. Obtulit se ipsum pro nobis, quo nos ab omni peccato vindicaret. --- 1 Pet. II: 21, 24. Christus pro nobis passus est, peccataque nostra ipse suo corpore sustulit in patibulum &c. in quibus omnibus præcipua theseos nostræ demonstrandæ vis dependet a genuina significatione formularum ὑπέρ ιμῶν, ὑπέρ πάντων, ὑπέρ ἀσέβων &c. de qua nos inter & expiationis Christi vicariæ oppugnatores haud convenit. Cum enim jure summo nos contendimus Apostolos allatis locis substitutionem Christi in peccatorum locum urgere, ita ut vicaria pro nobis poena & morte affectus fuerit, quo nobis veniam peccatorum, liberatio a poenis & usura felicitatis tribui possent; adversarii his verbis talem sensum

in-

inesse plane negant, Christum nempe nostri quidem causa & in nostrum commodum passum & mortuum esse concedentes, minime vero piaculi instar, quo peccatorum nostrorum promerita supplicia sublata & a nobis aversa esent.

Neque dissimulandum particulam ὑπέρ cum genitivo constructam utramque hanc commode admittere significationem, imo in scriptis N. Testamenti utramque, quamvis illam saepius, occurrere. Sic e. g. cum Paulus Rom. IX: 3. ait: ἀντόμην ἀυτοῖς ἐγώ ἀναθεματίσαι εἴναι ἀπό τῆς χριστῆς ὑπέρ τῶν ἀδελφῶν με, vellem perire (vel infelicissima forte frui) pro fratribus meis, Judaeis scil. rebellibus & impiis, quibus fatalem interencionem brevi imminere dolebat, clare satis significat, se tanquam piacularem hostiam *pro illis*, h. e. eorum loco lubenter sese devoturum, modo sua interacione & morte illos periculo apertissimo eripere posset (g). Eodem fere sensu utitur Apostolus vocula ὑπέρ 2 Cor. V: 20. ὑπέρ χριστῆς πρεσβύτεροι, h. e. loco Christi legatione hacte fungimur; & paucis interjectis: δέουμεθα ὑπέρ χριστῆς: καταλλάγοντε τῷ Θεῷ, oramus pro Christo (h. e. Christi loco, s. ejus verbis,) ut in gratiam redeatis cum Deo. Sic & Philem. v. 13.

F

dicit:

(g) Similia fere verba M. Curtio & Decio tribuit Livius IX: 4. *Equidem mortem pro Patria præclararam esse fateor, & me vel devovere pro Populo Romano Legionibusque paratus sum.* Cfr. J. B. Koppe Anct. & J. G. Rosenmüller Scholia ad h. l.

dicit: ἐβέλομη - - οὐαὶ ὑπέρ σε διαινοῦ μοι, Volui ut pro te (s. tui loco) mihi ministerio eset. (de Onesimo loquitur.) Quae quidem loca, quibus similia plura facile addi possent, satis superque docent, inesse particulae, de qua quæritur, indubiam vim substitutionem alterius in alterius locum definiendi.

Cum vero ab altera parte neque minus indubium sit easdem phrases aliis locis obvias aliam plane significationem exprimere, e. g. Col. I: 24. χάρεω ἐν τοῖς παθήμασι μᾶς ὑπέρ ψυχῶν, gaudeo de iis, quæ patior proximis, h. e. propter vos & vestram salutem; 1 Joh. III: 16. ὁ φέιλομεν ὑπέρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς τιθέναι, oportet nos pro fratribus, (h. e. ob eorum salutem & commoda) mortem oppetere; 2 Cor. XII: 15. ἐκδαπανηθίσομαι ὑπέρ τῶν ψυχῶν υμῶν, impendam (s. devo-vebo) memetipsum pro animabus vestris h. e. vestris commodis, &c. &c. paulo accuratius indagare juvat, utram harum significationum adoptasse Apostolos probabilissimum sit, cum Christum se pro nobis tradidisse, & cruciatus varios, imo mortem, pro nobis subiisse statuunt?

Non sinunt tractatiunculæ nostræ limites omnia hujus generis Scripturæ S. effata sub includem revocare; quamobrem paucissimis rem expedire conabimur, præcipua tantummodo loca examinaturi, quæ præ primis ad nostram sententiam facere videntur corroborandam; ex quibus argumentandi ratio Paulina

lina Rom. V: 6, 7, 8. præ aliis sese nobis offert notatu dignissima: v. 6. Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν πατά καιρὸν υπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανε; 7. μόλις γάρ υπὲρ δικίως τις ἀποθανέται; υπὲρ γάρ τῇ ἀγάθῃ τάχα τις καὶ τολμᾶ ἀποθανέν; 8. συνίσται δε τὴν ἑαυτὴν ἀγάπην ἐις ἡμᾶς ὁ Θεός, οὐτὶ ἔτι ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν, Χριστὸς υπέρ ἡμῶν ἀπέθανε. Celebrat Apostolus in antecedentibus præclaram magnitudinem gratiæ & beneficiorum, quæ nobis miseris per & propter Christum Deus contulerat, remissionem scil. peccatorum, pacem cum Deo, & spem futuræ cœlestis gloriæ; quæ omnia eximia bona nobis vi mortis Christi contigisse affirmat. Hanc vero ipsius mortem pro tanto majori beneficio reputandam esse afferit, quanto certius sit nos *miseros*, (*ἀσθενεῖς*) imo *impios* & *peccatores* (*ἀσεβεῖς* & *ἀμαρτωλές*) fuisse, indignos itaque omni ejus favore & misericordia, cum *pro nobis* mortem oppeteret; quod populari admodum & captui plurimorum accommodato modo illustrat v. 7. similitudine quadam ex vita communi desumpta, hanc in mentem disserens: *Vix pro justo (s. innocentे homine) quis moritur; pro bono (s. benefico & de se bene merito) forsan aliquis mori sustineat; Christus vero nostri amantisimus, pro nobis, quamvis nec justi nec boni essemus, sed peccatores ira & suppliciis digni, mortem subiit.* Cum jam phrasis *ἀποθνήσκων υπὲρ δικίως & ἀγάθῃ*, v. 7. minime significare potest: mori ad patientiæ, pietatis & constantiæ exemplum viro bono proponendum, neque ad eum

morte perpessa emendandum; sed moriendo ejus loco ipsum morti eripere, (quemadmodum Damon pro Phinthia, Alceste pro Admeto, Jonathan pro Davide &c. se periculis & morti sponte obtulerunt;) eodem certe sensu v. 6 & 8. adhibeat oportet Paulus has dictiones de Christo: ἀπέθανε υπὲρ ἡμῶν, υπὲρ ἀσέβων & ἀμαρτωλῶν, ita ut his ipsis significet, mortuum eum esse nostri loco, quo nobis miseris peccatoribus ob suam mortem peccatorum venia, vita & salus contingent.

Ex hoc itaque clarissimo loco haud dubie intelligere licet, quænam sit genuina interpretatio phrasium alibi occurrentium synonymicarum: Χριστός ἐδώκεν ἑαυτὸν υπὲρ ἡμῶν, οὐα λυτρώσιται ἡμᾶς από πάσις ἀνομίας Tit. II: 14. --- ἐδώκε ἑαυτὸν υπὲρ ἀμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέλιπται ἡμᾶς εκ τῆς ἐννεσῶτος αἰώνος πονηρᾶς Gal. I: 4. --- παρέδωκεν ἑαυτὸν υπὲρ ἡμῶν προσφοράν καὶ δυσίαν τῷ Θεῷ Eph. V: 2. --- ἐπαθεν υπὲρ ἡμῶν I Pet. II: 21. --- & ἀπέθανεν υπὲρ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν I Cor. XV: 3 &c. quæ scilicet omnes vario dicendi genere expressæ locutiones affatim innuunt, *Christum se pro nobis obtulisse s. devovisse* (mortem scil. & dolores varios pro nobis subeundo,) *nosque ob hanc ipsius devotionem malo peccatisque exemptos* & *Deo reconciliatos esse;* cui explicationi firmissimum robur addunt verba Pauli 2 Cor. V: 14. εἴ εἰς υπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἀρά οἱ πάντες ἀπέθανον, cum unus omnium loco mortuus est, omnes mortui sunt, hac scil. ipsa expiatoris vicaria morte, ita ut per-

per & propter illam promerita mortis pœna erexit
sunt, sive eo loco a Deo habiti, quasi ipsi ultima pec-
eatorum suorum luisent supplicia; is enim neque mor-
tis Christi cum morte reliquorum nexus, neque sen-
sus effati hujus Paulini esse potest, *Christi mortem o-
mnibus mortem afferre*, s. nos omnes morituros esse,
quoniam & Christus mortuus est, quemadmodum **I**
Cor. XV: 22. dicitur ἐν Ἀδάμ πάντες ἀποθνήσκεσθαι,
cum potius moriendo vitam nobis restituerit optimus;
hic generis nostri Servator, adeoque sua morte no-
stra peccata plenisime expiaverit (*h*).

B) Ad locutiones Scripturæ Sacræ de genuino-
mortis Christi fine *proprias* eas retulerim, quæ *ipsum*
pœnas nostrorum peccatorum sustinuisse afferunt, e. g.
Gal. III: 13. Rom. VIII: 3. 2 Cor. V: 21 &c.

Ad interpretationem loci primum excitati jam
observandum, *καταρρέω τῷ νόμῳ*, exsecrationem s. ma-
ledictionem Legis, qua Christum nos liberasse affirmat

F 3

Apo-

(*h*) Male itaque allatis modo omnibus Scripturæ locis, quibus scilicet
ratuitur Christum *pro nobis* traditum, pasum mortuumque esse, hunc
sensum tribuit Cel. F. A. Eberhard, in suo *Nene Apologie des Socrates*
Th. 2. p. 304, (ut alios taceam) "zu unserm Besten allen Bequemlich-
keiten und vergnügen des menschlichen Lebens entsagen, alle zeit-
lichen Vortheile und Annehmlichkeiten, selbst das Leben, aufgeben, um
den Menschen Glückseligkeit zu verschaffen, indem sie weise und gut,
und so zu dem Genuss eines evig glücklichen Lebens geschicht vür-
den;" Quamvis enim quedam Apostolorum effata hanc explicacionem
admittere possint, plurimis tamen haud convenit, nisi apertam vim di-
fertis eorum testimonii inferamus.

Apostolus, stilo sacris Scriptoribus familiarissimo, significare *pœnas Legis violatoribus a Deo constitutas*, & illum *καταργού* dici, qui pœnas has ex justo Dei judicio patitur, e. g. Jer. XXIV: 9. XLII: 18. XLVI: 8. Dan. IX: 11. Prov. III: 33. Deut. XXVII: saepius &c. Cum itaque Apostolus de Christo asseverat, quod nos pœnis, quas ex rigore Legis subire debuissemus, eripuerit, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρχα, sensus horum verborum alias esse non potest, quam quod nostri loco ita a Deo habitus sit, quemadmodum malefici ipsi ob violationem Legis jure haberí & plecti solent; culpam enim quandam ex propriis delictis conflatam Salvatori innocentissimo inhæsisse, ob quam *καταργού* factus pœnasque divinas expertus eset, vel mente concipere nefas, imo impium est. Ipsum vero has vicarias pœnas luisse, cum cruci affixus pro nobis neci & damnationi obnoxiiis mortem oppeteret, ex sequentibus verbis clarissime constat: γέγραπται γάρ: ἐπικατάρχος πᾶς ὁ οφειλόμενος ἐπὶ ζύλων, quæ ex Deut. XXI: 23. in Christum per accommodationem transtulit Apostolus, quo violentam crucis mortem Christo, non ad confirmandam doctrinæ suæ veritatem, neque ad patientiam ceterasque eximias suas virtutes comprobandas, verum ad peccatorum supplicia ferenda & a nobis amovenda, illatam fuisse certo certius innueret (i).

Ean-

(i) Cfr. G. F. Seiler v. *Verstonungstdt Christi* Th. 2. p. 96. Ed. 2.
& Annot. J. B. Koppe ad h. I.

Eandem hancce veritatem, mutatis quamvis verbis, Rom. VIII: 3. itidem proponit idem Apostolus: ὁ Θεός τὸν ἔχοντα ψέμφας ἐν ὄμοιώματι σαρκός ἀμαρτίας, καὶ περὶ ἀμαρτίας κατέγριψε τὴν ἀμαρτίαν ἐν τῇ σαρκὶ. Asserit hic Paulus Deum, (certe non ira nec vindictæ cupidine, sed tenerrimo in miseros peccatores amore exæstuantem,) *misiisse in mundum Filium suum, peccatorum (h. e. hominum) persona indutum, quo περὶ ἀμαρτίας, h. e. ad expianda peccata, de ejus humana natura (ἐν σαρκὶ) posset supplicia commisorum peccatorum sumere.* Voces vero περὶ ἀμαρτίας denotare apud Scriptores Judæorum Græcos piacula pro peccatis oblata, Hebr. πνεύ, probant Interpretes Alexandrii Psalm. XL: 8. Num. VIII: 8. Lev. VI: 25. &c. Cfr. Hebr. X: 6, 15; quemadmodum καταπέινεν τὴν ἀμαρτίαν esse peccata punire, vel bina loca Marc. XVI: 16. & 2 Petr. II: 6. affatim demonstrant; quam interpretationem h. l. etjam suam fecit nova Bibliorum metaphrasis Svecana, recte sensum verborum Pauli exprimens: *I Hans Mandom straffade Gud synden.* Cum itaque Christus, quanvis ipse ab omni culpa immunis, tamen peccatorum pœnas lueret, certe ad aliena (scil. nostra) expianda crimina eas subiit, siveque prænobis male habitus, sua morte gratiam & justitiam nobis noxiis peperit. v. 4.

Conveniunt cum his egregie quæ leguntur 2 Cor. V: 21. τὸν μὴ γνῶντα ἀμαρτίαν, ὑπέρ ἡμῶν ἀμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα, ἡμέis γινώμεθα δικαιοσύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ, quibus;

bus clarissime docet Paulus, *Deum tanquam peccatorem tractasse Christum innoxium, quo nos per ipsum evaderemus justi coram Deo,* h. e. solveremur peccatis nostris eorumque suppliciis. Omnino nullo alio sensu commode dici potest *Deum fecisse Christum ἀμαρτίαν* (s. ἀμάρτωλον); innocentiam enim ejus consumatisimam tollere, eumque scelestorum peccatorum cohorti adscribere, nec voluit nec potuit cœlestis Pater ipse sanctissimus, neque integritatis ejus adeo obliviousi, ut ipsum pro peccatore & legum suarum violatore habuisset. Utitur vero Paulus voce ἀμαρτίας de Christo in abstracto, pro concreto ἀμαρτωλός, tum quod idem illud vocabulum præcesserat, eoque denuo repetendo quidam verborum & sententiarum parellismus, quem amat tantopere Paulus, in omnem locum inferri poterat; tum quod mori Hebræorum communī in locum adjectivorum, quorum penuria lababant, sufficiendi substantiva, in Sacris quoque Litteris usitatissima, admodum conveniret hic loquendi modus: quem secutus in sequentibus itidem dicit: ἡναὶ οὐκέτι γίνωμεθα διαισθύντε Θεοῖς, πρὸ διαισθεῖτε Θεοῖς s. ἐνώπιον τῶν Θεοῖς. --- Et si vel cum illis faceremus interpretibus, qui putant vocem ἀμαρτίας, translatam quasi ab Hebr. ηνσυν vel ηνών, significare victimam s. piamentum pro peccatis, quemadmodum Lev. VI: 25. Num. VIII: 8. Psalm. XL: 7. Hebr. IX: 28. X: 6. adeoque Paulum urgere, quod *Deus Christum insontem pro nobis*

bis piaculum constituerit (k), idem tamen remanet sensus, Christum scil. sua morte, quam insons ipse piaculi instar pro nobis subiit, nos peccatorum & culpa & poena liberasse, Deoque acceptos reddidisse; de qua vero tropica ex sacrificiis V. Testamenti expiatoriis desumta, & Sacris Scriptoribus frequentissima doctrinam hancce proponendi ratione plura in seqq. dabimus.

γ) Verbis propriis fructus & commoda mortis Christi exponunt ea Scripturæ S. loca, quæ nobis remissionem peccatorum ob hanc ipsam cruentam ejus mortem contigisse statuunt.

Cum jam supra (§. V. p. 24 sq.) verba Christi hue pertinentia Matth. XXVI: 28, ubi commemorat ἀμαρτίας τῆς καὶ θυσίας τὸ περὶ πολλῶν ἐνχυνόμενον εἰς ἀ-Φεσιν ἀμαρτιῶν, breviter exposuimus, illis h. l. examinandis & in usum nostrum convertendis immorari haud opus est. Sed neque solus hanc docendi formulam nobis præivit Salvator optimus; sanguini enim scil. morti ipsius cruentæ eandem peccata abolendi vim variis locis etjam Apostolus Paulus tribuit, e. g. Eph. I: 7. εὐ αὐτῷ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τῆς ἀμαρτίας αὐτῆς, τὴν ἀ-Φεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατά τὸν πλεῖτον τῆς χάριτος αὐτῆς, in ipso (scil. Christo, Patris filio dilectissimo, de quo in v. antec.) liberationem habemus per sanguinem ejus, (scil.) remissionem peccatorum, pro divite ejus beneficentia;

G

quam

(k) Placuit hic interpretandi modus Auctoribus novæ versionis Eliorum Svecanæ, quæ itaque h. l. habet: *Gud gjorde honom til syndoffer för oss.*

quam veritatem iisdem verbis iterum expressit Col. I: 14. (*l*) his ipsis clarissime significans, nos omnem a peccatis liberationem horumque remissionem nec perfectiori ejus doctrinæ, neque reliquis indefessis ejus de genere nostro emendando studiis, sed illam omnem sanguini, scilicet cruentæ ipsius morti deberè (*m*). Αὐτὸν vero ἀμαρτιῶν scilicet παρεπτωμάτων veniam peccatorum & impunitatem denotare, adeo est cuique Scripturam S. legenti obvium, ut de verborum horum potestate plura disserere supervacaneum omnino sit.

Persequitur hanc doctrinam Paulus similibus fere verbis Rom. III: 24, 25, πάρεστι τῶν προγεγονότων ἀμαρτημάτων, veniam anteaétorum peccatorum, ex sanguinis Christi expiatoria vi derivans; unde satis liquet Christum unum eum esse, ob cujus mortem Deus peccata nobis condonare velit. Cum vero varia improprie dicta propriis admista locutionibus ibi occurrant, infra pluribus de hujus loci genuina intelligentia commentabimur.

(*l*) Desunt quidem h. l. verba: διὰ τὴς ἀμαρτίας ἀντῆς, in codicibus & versionibus veterum plurimis, ut & apud Patres passim, quare ea neque in Texium intulit Cel. Griesbach in celebri sua N. Testamenti recensione, Halæ 1787, ut alios taceam, quamvis in plerisque hodiernis editionibus occurrant. Quoriam vero eandem materiam eodem pene dicens genere utrobique tractat Apostolus, utrumque locum coniungendum existimavimus, quo alter alterum luce sua colluisset.

(*m*) Voce *sanguinis* mortem quamcumque cruentam exprimi in omnibus fere linguis vulgatissimum est; maxime vero tum, cum de victimâ sermo esset, cuius quidem necatae signum erat in sanguine Deo oblato. Cfr. J. B. Koppe ad Rom. III: 25.